

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 18443
Tarih : 16.06.2026

10/4279

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

15-16 Haziran işçi direnişinin 56. Yılında, işçi sınıfının örgütlenmesinin önündeki engellerin kaldırılması, güvencesiz, sendikasız çalışmanın ve işçi cinayetlerinin önüne geçilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci İttüzüğün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT

**DEM Parti Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili**

Sezai TEMELLİ

**DEM Parti Grup Başkanvekili
Muş Milletvekili**

GEREKÇE

1970'lerde iş yaşamının kölelik koşullarına itiraz eden işçilerin, devlet güdümündeki sendikacılığa karşı işyerlerinde başlayan direniş ve grevleri tüm ülkeye yayılmıştır. Dönemin hükümeti 1967'de kurulan sermayenin direktifleri ile çalışma yaşamını ve temel sendikal hakları düzenleyen 274 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası ile 275 sayılı Sendikalar Yasası'nda değişiklik yaparak işçi sınıfının direniş ve mücadele ile elde ettiği kazanımlarını 11 Haziran'da 1970'de yürürlüğe giren yasayla boğmaya çalışmıştı.

DİSK'in (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) yasaya karşı yaptığı görüşme ve uyarılardan sonuç alamayınca, bütün işyeri temsilcileri ve yöneticileri ile 14 Haziran 1970'te Lastik-İş'in Merter'deki binasında toplanarak eylem kararı alınmıştır. 15-16 Haziran'da pek çok kentte işçiler şalterleri indirerek, işyerlerini, fabrikaları boşaltarak gün boyunca sokaklarda hükümeti protesto ettiler. Direniş, İstanbul'la sınırlı kalmadı, Ankara, İzmir, İzmit başta olmak üzere tüm yurda yayıldı. İstanbul'da 200 kadar büyük fabrikadan yaklaşık 150 bin işçi iş bırakmış, sokakta sendikal örgütlerine sahip çıkmak için protesto gösterileri yapmıştır. İstanbul'un her iki yakasında, işçiler birleşmesin diye vapur seferleri iptal edilmiş, Galata Köprüsü kaldırılmıştır. Askeri birlikler seferber edilerek merkezi yerlerde, özellikle vilayet önünde işçilere karşı tanklar ve zırhlı arabalarla barikatlar kurulmuştur. Tarihsel hafızalarımıza işçilerin panzerlerin üzerine çıktığı fotoğraflarla kazınan direniş sırasında, polisler ve askerler tarafından işçilere ateş açılmış, Abdurrahman Bozkurt, Yaşar Yıldırım ve Mustafa Baylan isimli üç işçi hayatını kaybetmiştir.

Böylece 15-16 Haziran 1970, halen hem işçilerin tarihsel hafızasına hem de sermayenin ajandasına büyük bir direniş günü olarak kaydedilmiştir.

Günümüzde de işçi sınıfının örgütlülüğü önündeki engeller büyüyerek devam etmektedir. Türkiye, Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) tarafından yayımlanan ve bu yıl 13'üncüsüne ulaşan Küresel Haklar Endeksi'nin 2018 – 2026 dönemindeki tüm edisyonlarında işçiler açısından dünyanın en kötü 10 ülkesi arasında yer aldı. Rapora göre Türkiye'de işçi haklarının sistematik biçimde aşınmasının temel nedenleri arasında sendika karşıtı uygulamalar, örgütlenme özgürlüğüne yönelik müdahaleler, grev hakkının fiilen ortadan kaldırılması ve sendikal faaliyetlerin yargısal baskı altına alınması bulunuyor.

Türkiye'nin en kötü 10 ülke arasında yer almasının başlıca nedenlerinden biri de grev hakkına yönelik müdahalelerin sürmesi. Alınan grev kararlarının "milli güvenlik" gerekçesiyle ertelenmesi, ITUC tarafından doğrudan bir hak ihlali olarak değerlendiriliyor. Türkiye'de uzun yıllardır uygulanan grev erteleme mekanizması, iş uyuşmazlıklarının zorunlu tahkime taşınması nedeniyle fiilen grev yasağı anlamına geliyor.

Türkiye'de sendikal faaliyetler nedeniyle sendika yöneticilerine yönelik ev hapsi, adli kontrol ve benzeri yargısal tedbirlerin uygulanmasını kayda geçiren rapor, bu tür uygulamaların, sendikal hakların kullanımını zorlaştırdığını, meşru sendikal faaliyetlerin güvenlik ve ceza hukuku araçlarıyla baskı altına alınmasına yönelik eğilimi güçlendirdiğine

işaret ediyor. Bu tablo, sendikal hakların demokrasi, ifade özgürlüğü ve hukuk devleti ilkelerinden bağımsız düşünölemeyeceğini bir kez daha ortaya koyuyor. İşçilerin örgütlenme hakkının baskı altına alındığı, sendikaların susturulmaya çalışıldığı ve grev hakkının engellendiğı bir ortamda demokratik yaşamın sağlıklı biçimde işlemesi de mümkün olmuyor.

Doruk Maden işçilerinin günler süren direniş i sonucu haklarını kazanması, tüm ülkenin dikkatini örgütlü mücadeleye çekerken, Edirne'de Özş en Madencilik işçilerinin direniş i de 27. gününde kazanımla sonuçlanmıştır. Ayrıca 14 Haziran Pazar günü, Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası'nın çağrısıyla öğretmenler, sektördeki güvencesiz çalışma koşulları, düşük ücretler ve atama sorunlarına dikkat çekmek için Ankara'da bir araya gelerek, TBMM önünde basın açıklaması yapmak istedi. Ancak güvenlik güçleri öğretmenlere orantısız güç kullanarak 41 kişiyi gözaltına almıştır.

Sendikal örgütlenmeye dönük engellemelerden bir diğ eri ise kamu emekçileri alanında yaşanmaktadır. Sendikal faaliyetler nedeniyle karşılaşılan idari baskılar, sürgün ve disiplin soruşturmaları, grev hakkının yasal olarak tanınmaması, toplu sözleşme mekanizmalarının etkisizliğı ve sendikal özgürlükleri sınırlayan mevzuat bu engellemelerin başında sayılırken, güvencesiz istihdam biçimlerinin yaygınlaşması, liyakat yerine siyasi ve idari baskıların etkili olması, işyerlerinde sendikal faaliyetlere yönelik fiili engellemeler ve demokratik katılım kanallarının zayıflığı da kamu emekçilerinin örgütlenmesini zorlaştırmaktadır.

Diğ er yandan, iktidar, ucuz işgücü ve güvencesiz çalışma koşullarıyla sömürü düzeninin devam etmesi amacıyla sermaye yanlısı politikalarını sürdürürken, işçi ölümleri her geçen gün artarak devam etmektedir. 2024'te 1897 işçi, 2025 yılında 2105 işçi, 2026 yılının ilk dört ayında ise (Ocak 155, Şubat 129, Mart 149, Nisan 189) 622 işçi iş cinayetinde hayatını kaybetmiştir.

Bu gerekçelerle, 15-16 Haziran işçi direniş inin 56. yılında ülkede işçi sınıfının örgütlenmesinin önündeki engellerin kaldırılması, güvencesiz, sendikasız çalışmanın ve işçi cinayetlerinin önüne geçilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılması elzemdir.